

I EIROPAS – LATVIJAS EKONOMIKAS FORUMA

REZOLŪCIJA

2019. gada 26. aprīļa I Ekonomikas Forums „**Made in Latvia: Latvijas ekonomiskā identitāte Eiropā un pasaulē**” deva unikālu iespēju vienviet iepazīties ar Latvijas konkurētspējīgāko tautsaimniecības nozaru TOP 11:

1. Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas (IKT)
2. Ķīmijas un farmācijas nozare
3. Mašīnbūve un metālapstrāde
4. Kokrūpniecība
5. Izglītības pakalpojumi un izglītības eksports
6. Transports un loģistika
7. Globālā biznesa pakalpojumi
8. Pārtikas produktu industrija
9. Zaļās tehnoloģijas un bioekonomika
10. Veselības aprūpes un sociālā darba pakalpojumi
11. Tūrisma pakalpojumi

Galvenie atzinumi par katru no nozarēm, kas tika prezentēti Foruma laikā:

- **Mašīnbūves un metālapstrādes nozarē Latvija virzās no līdzekļu pārdales uz pelnīšanas** - zemo atalgojumu modeļiem nav ilgtspējas, tāpat kā tautsaimniecība nevar sekmīgi attīstīties tikai ar tradicionālām metodēm;
- **Meža nozare un kokrūpniecība ir Latvijas tautsaimniecības stabilitātes balsts**, un svarīgi izcelt nozares devumu valsts ienākumos. Baltijas valstis ir TOP 3 meža nozares centrs Eiropā, tās nodrošina kvalitatīvu un labi apmaksātu darba vidi (atalgojumu līmenis sakārtotos uzņēmumos tuvojas 90 % no ES vidējās algas) un veido ievērojamu pievienotu vērtību kokrūpniecībā. Šo pievienoto vērtību veido konkrētā procesā radītā peļņa + darba algas + nodokļi + amortizācija, nevis dārgs vai dziļi pārstrādāts produkts. **Lai palielinātu produktivitāti nozarē, būtu pārskatāmi normatīvi** - vajadzētu ņemt vērā, ka, piemēram, Somijā ļauts pārvadāt 60 t kravas, bet Latvijā 40 t kravas;
- **Augstākā izglītība ir Latvijas eksporta nozare ar strauju izaugsmi un augstu potenciālu**. Augstskolas pašas bez valsts atbalsta no ārzemēs ir piesaistījušas vairāk nekā 6000 studentu, neskaitot ārvalstu studentus mobilitātes programmas *Erasmus* ietvaros. Tas veido ap 148 miljonus eiro ieņēmumu, tiešajiem un netiešajiem daloties gandrīz proporcionāli. Prognozē, ka 2020./2021. studiju gadā Latvijā studēs gandrīz 18 tūkstoši ārvalstnieku;
- **Aviācijai ir potenciāls kļūt par transporta nozares mugurkaulu**, jo jau tagad Latvija dod 2% darbavietu un 3% IKP, Baltijas valstis Rīga apkalpo 60% pasažieru, kamēr Tallina un Viļņa – pa 11%. Nākotnē Latvijā pieaugs maršrutu un reisu skaits, investīcijas nozarē;

- **Augošās bioekonomikas ieguvumi – darbavietas, ekonomiskā un teritoriālā attīstība, valsts drošība.** Bioresursu primārā ražošana, pārstrāde un izmantošana pakalpojumiem aptver 15 nozares, daudzās no tām sekos augsto tehnoloģiju ražošana un straujš eksporta kāpums – mērķis ir no 4000 miljoniem eiro aizvirzīties līdz 9000 miljoniem eiro;
- **Medicīnas pakalpojumu eksports būtu pelnījis valdības atbalstu.** Veselības aprūpes pakalpojumu eksportam ir nākotne, jo par to liecina augošais veselības tūrisma dalībnieku skaits un vairāk nekā 2 miljoni eiro ieņēmumu 2016. gadā. Izaicinājums šajā jomā ir kā realizēt izmaksu efektīvus mārketinga pasākumus ārējos tirgos un kā radīt pareizu cenu politiku, jo Latvijas zemās pakalpojumu cenas rada aizdomas par nepietiekamu kvalitāti, bet paaugstinātās cenas ārzemniekiem rada sarūgtinājumu par nevienlīdzīgu attieksmi pret klientiem;
- Ir iespējams **Latvijas tēlu veidot saistībā ar kultūras mantojuma popularizēšanu pasaulē** - zinātnieki ir paveikuši lielu darbu pasaules iepazīstināšanā ar Latvijā radīto prozu un dzeju.

Latvijas tēla veidošana ekonomiskajā kontekstā un valsts ekonomiskā identitāte Eiropā un pasaulē tika apspriestas paneldiskusijā un sniegtas šādas atziņas:

1. Latvijas **tautsaimniecības attīstības virzītājs ir zināšanās, zinātniskās atziņas, augstajās un vidēji augstajās tehnoloģijās balstīta uzņēmējdarbība**, kas ļauj ražot inovatīvus, augstas pievienotās vērtības produktus;
2. Politiku uzdevums ir radīt atbilstīgu vidi šo mērķu sasniegšanai, tai skaitā **jaunajai nodokļu sistēmai jāstimulē gan vietējo, gan ārvalstu līdzekļu ieguldīšanu uzņēmējdarbībā Latvijā**;
3. Ir nepieciešama **produktivitātes līmeņa paaugstināšana** ilgtspējīgai un sabalansētai ekonomiskajai izaugsmei;
4. **Ekonomiskā identitāte dod pievienoto vērtību visai nācijai**, jo tautsaimniecība ir viens no identitāti virzošajiem spēkiem. Ekonomiskās identitātes pirmais pīlārs ir cilvēku individuālās raksturīgās iezīmes konkrētajā vietā, jo tas ietekmē radošo procesu ekonomikā. **Radošums savukārt ir nepieciešams, lai nodrošinātu konkurētspēju**, jo dod risinājumu par nerisināmu uzskatītai situācijai;
5. **Strādāt pie ekonomiskās identitātes Latvijā nozīmē tikt skaidrībā par to, kas nepārprotami norāda uz valsti**, lai investors būtu ieinteresēts šeit sastopamajā. Ja kādu produktu, pakalpojumu saista ar noteiktu reģionu, tas jau nes savu ekonomisko identitāti;
6. **Nepieciešams labāk izmantot esošos dabas resursus**, jo Latvijā ir daudz neizmantotu izejvielu (piemēram, kūdra – purvi aizņem vairāk nekā 10% valsts teritorijas un kopējie kūdras krājumi sasniedz 1,5 mljrd tonnu,). Līdz ar to, atjaunojot kurināmas kūdras ražošanu, ir iespējams radīt jaunas darba vietas un veicināt enerģētisko neatkarību;
7. Prioritātei jābūt iekļaujošai sabiedrībai – **jo lielākā mērā politiķi likumu veidošanā spēj iesaistīt dažādas sabiedrību pārstāvošas organizācijas, jo šāda sabiedrība kļūst konkurētspējīgāka**, un tas veicina ekonomisko izaugsmi;

8. **Investoru piesaistei ir nepieciešams padarīt paredzamo nodokļu un tiesisko vidi, veicināt inovācijas un konkurētspēju.** Ir tendence, ka investori vislabāk vēlas sadarboties ar jaunuzņēmumiem, kuros koncentrējas inovatīvas, radošas idejas un talantīgi cilvēki – investori ir atzinuši, ka Latvijai ir iespējas kļūt par jaunuzņēmumu centru šajā reģionā;
9. Valsts vīzija ir **Latvija kā viedvalsts**, kuras komponenti būtu jaudīgas tehnoloģijas; gudri un uzņēmīgi speciālisti un visi tehnoloģiju lietotāji (vairāk nekā 76 % Latvijas mājsaimniecību ir pieslēgts internets); tīklošanās, kas veicina sadarbību starp jomām un ekspertiem; apstrādātos datos balstītā sabiedrība un ekonomika;
10. Latvijā ir pasaules līmeņa infrastruktūra, valstij ir vieta Eiropas un pasaules ātrākā interneta TOP 10, IKT sektora uzņēmumu pievienotās vērtības īpatsvars iekšzemes kopproduktā ir jau 4,2%, **IKT nozare līdzās kokmateriālu un pārtikas jomai kļuvusi par trešo lielāko eksportētāju;**
11. Ir svarīgi izstrādāt **valsts līmeņa kopīgu integrētu IKT attīstības plānu** – jāpārvar nesadarbošanās, valsts pārvaldes institūcijas jāstimulē procesu digitalizācijai un inovācijām. Patlaban ir nepieciešamas multidisciplinārās komandas, kas strādātu pie tā, lai IKT nozare varētu dot pievienotu vērtību citām industrijām;
12. **Latvija nevar būt lētā darbaspēka zeme**, tai jāturpina tapt par viedvalsti. Tradicionālajai ražošanai un pakalpojumiem pievienojot digitalizāciju, iespējams veidot augstas pievienotās vērtības un inovatīvus produktus, nostiprinoties vietējā un starptautiskajā tirgū;
13. **Cilvēkus reģionos vajadzētu noturēt ar inovatīvu ražošanu** – to ir iespējams attīstīt attīstītos, ja daļu palielināta aizsardzības budžeta līdzekļu ieguldītu vietējos inovatīvos uzņēmumos, nevis nepieciešamos ražojumus pasūtītu ārvalstīs.